

ELŐFIZETÉSI ARAK:

A kiadóhivatalban átveve:
 Egész évre 16 kor.
 Negyedévre 4 "
 Helyben házhoz hozva:
 Egész évre 20 kor.
 Negyedévre 5 "
 Védre postán szállítva:
 Egész évre 24 kor.
 Negyedévre 6 "

TISZÁNTÚL

POLITIKAI NAPILAP

Megjelenik minden nap a hétfő és ünnep utáni napok kivételével.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
 Nagyvárad, Apáca-utca 3.

A szerkesztőség kéziratok visszaadására vagy megőrzésére nem vállalkozik.

Előfizetések és hirdetések a kiadóhivatalhoz intézendők.

Egyes szám ára 8 fillér.

NAGYVÁRAD, szeptember 17.

Róma szíve.

Nemcsak Rómának a szíve dobban még ma. hanem az egész katolikus világnak.

X. Pius pápa ötvenéves papi jubileuma visszhangot támaszt milliók és milliók szívében.

Nem az a visszhang ez, a mely császárok és királyok érkezésekor az ágyuk ércotorkában lakad. Nem kell hozzá sem napiparancs, sem vezényszó, még csak vezénylő tiszt sem. Kél és ég felé száll ez a visszhang ott is, a hol a közöny és a rosszul palástolt ellenséges érzület a némaságot várja. Kitér és eget kér ott is, ahol az elnyomás, a durva önkény: elfolytatás tervezti. Jó és balsorsban, nap-sugarban vagy zivatarban, szabadságnak örvendve vagy rabbilincseket csörgetve: a katolikus lélek egy akarattal tekint ma Róma felé, hol Szent Péter sirha téve, s millió és millió ajakról két a töhász:

Tartsa meg Isten Szentatyánkat, Krisztusnak helytartóját!

Ötven évvel ezelőtt egy szerény,

buzgó férfi mutatta be első szentmise-áldozatát az Urnak. Apró kis falusi templomban történt: az esemény, a melynél sokkal, de sokkal fényesebben primiciákról is beszélnek az emberek. Erről az ötven év előttről nem beszélt senki, nem volt az esemény másnak, mint annak az egyszerű ruhába öltözött édes anyának, a ki könnyezve fogadta ujmisés fia első áldását s boldogan látta teljesülni legfőbb vágyát: látta fiát az Ur szolgálatában. Am az Urnak különösen kedves volt az egyszerű szívek áhitata, a csöndes kis falusi templomban bemutatott áldozat. Kiválasztotta a szerény, ifju lelkész — s ma az egyszerű szülők fia Szent Péter trónjáról kormányozza a keresztény világot.

X Pius pápa méltón sorakozik nagy elődeinek hosszú sorozatához.

Fogoly, de szelleme szabadon, fennen szárnyal, átfogja a keresztény világot s annak minden szükségleteit, minden baját, küzdelmét, vágyát átérzi. Atyja ő a rábizottaknak s mint atya, aggódó szeretettel tartja kezét e lázas kor üterén. A heves lüktetésekből kiérzi az előretörésvés vágyát s annak ő a leghatalmasabb támasza. A keresztény megújodásnak, a katolikus tudományos és társadalmi

tevékenység ujkorának ő a vezére. De kiérzi a lüktetésekből a sorvasztó lázt is és nem késik az orvoslással. A modernizmus heves lázában felismerte a kóros jelenségeket s nem késett az orvoslással, nem halogatta az igaz utmutatást, az igazság kijelölését, elválasztását a tévedéstől. Erős szóval, de atyai szelidséggel mondott ítéletet s szava előtt meghajolt a keresztény világ, mert Szent Péter szavát ismerte föl benne. A láz veszedéme elmúlt, de megmaradt a helyes irányban haladó tettvágy s azt a pápa bölcsessége nyilegyenes irányban vezeti az Egyház javára, az igazi tudomány gyarapodására, a hivek lelki megerősödésére.

Erre pedig a reformáció kora óta nem volt olyan szükség, mint ma.

A tudomány nevében ostromálják az Egyházat. Nos hát ezt a tudományt kell fölhasználni az ostrom visszaverésére. A tömegek szervezésével akarják megritkítani soraikat. Nos hát akkor e sorokat annál inkább tömöríteni kell. A földi jóllét követelményeinek harsány szavával akarják ledönteni az ég felé mutató templomtornyokat. Nos hát megmutatjuk, hogy ez a templom nemcsak ég felé jelöli ki az utat, de szilárdul van beleala-

"TISZÁNTÚL" TÁRCZÁJA.

X. Pius papi életének első éve.

(Dr. Czaiéh és Frater után.)

Fiatal volt még nagyon X. Pius, Sarto Giuseppe, a mikor pappá szentelte őt Farina, a trevisói püspök. Csaknem háromnegyed esztendő hiányzott még a megszabott huszonnégy érhöz s diszpenzáció kellett fölszenteléséhez is. Déléceg, karcu ifju volt akkoriban don Beppo, szelid, de hivatása fennköltségének tudatától csillogó szemü, hullámos haju ifju, akinek sem lelkén, sem testén nem marad nyoma a küzdelmes tanulókornak. Fiatal volt évei számát, de még inkább arcát tekintve. És mégis, a mikor don Constantini Antonio, a páduai tartományban lévő Tombolo plébánosa munkatársat öhajtott maga mellé: Farina püspök Giuseppét káidötte a beteges, bár még szintén fiatal lelkipásztor segítségére.

Ezernyolcszázötvennyolc öszütője volt akkor. Milyen érzelmek töltötték el lelkét, milyen vágyak dobogtatták hangosabban szívet: a Mindentudón kívül nem mondhatná el senki.

De ennél a pontnál a képzelet éppen olyan hü képet nyujthat, mint a bizonyos valóság. Az emberi érzések rügytakadásakor, a gyermekség idejében, a mikor a leher lélekben kipattan az első barátság bimbója: mennyi nemes szándék, a másik iránt mennyi buzgó készség fakadoz az ifju keblekben. S a mikor a titokzatos magasságokból lelkükbe oltott vágyakat a szerelmes mátkapár az oltár lépcsőjén, a pap áldásával szent Irigygyé nemesbíti: mily magasztos eltökéltség lakhatik az egymásért élni és küzdeni kész lelekben, míg gyöngé szóval, de erős hittel elsusogják a »holtomiglan« t!

Nemes a barátság, magasztos a házasság. De csak ha a mi eszményi és erkölcsi szép e kettőben foglaltatik: kivonjuk, egyesítjük s ezt ezerszeresére megsokszorozzuk, csak akkor képzelhetjük el egy ifju, hivatásért rajongó papnak érzelmvilágát. Mert hiszen ő is barát akar lenni. Barátja százaknak, ezreknek, akikért él és hal, küzd és szenved; akikért megtesz mindent s a kikért önmaga mindenről lemond. Mindezekért pedig nem kíván semmit, saját személyének még szeretetet sem; a kiért ő jót tett, az adjon hálát az Urnak, a kiket ő szere-

tett, azok szeressék a megfeszített Istenembert; ez minden iparkodása s ha sikerül, minden öröme.

Immár félszázada annak, hogy nemes eltökéltséggel megindult Sarto Giuseppe a lelkipásztorkodás utján. Első állomása Tombolo, a nagyságára nézve közepes észak-olaszországi község volt. Már ennél az első lépésnél ugy járt don Giuseppe, mint forradalom idején a fiatal hős. Minél fiatalabb volt, annál több benne a küzdelemre való készség, a ki a második sort már szégyenletesnek tartja; mindig legelő akar viaskodni. Ilyen volt Giuseppe és ilyennek is kellett lennie. A jó Constantini, vagy a mint Itáliában mondják: don Antonio beteg ember volt. Amit róla tudunk, mind arra vall, hogy a Teremtő kegyelmesebb volt hozzá szellemi, semmint testi javakban. Valóságos lángész lehetett don Antonio. Kortársai alacsonyabb és magasabb rangu papok egyaránt ugy nyilatkoztak róla, hogy nem akad közöttük olyan, a ki a teológiai tudományokban versenyre kelhetne don Antonióval. Azután — a mi Olaszországban mauapság is ritka — mestere volt a klasszikus s a modern nyelveknek. Mindez

.....

Rákóczi-út

TANKÖNYV és iskolaszer szükségletünket szerezzük

Oláry-ház

.....

SEBŐIMRE

könyv és papirkereskedésében Nagyváradon Rákóczi-út.

.....

Rákóczi-út

Oláry-ház

.....

pozva a földbe is s az igazi haladás és meglegedés nem érhető el másként, mint annak nevével, akinek dicsőségét zengik amaz ós boltívek alatt: a mi Urunk Jézus Krisztus nevével!

Ime, minő gazdag értelmezése X. Pius egyszerű jelmondatának: megújítani mindenek Krisztusban.

Arra az egyszerű kis falusi templomra mutat vissza ez a jelszó. Oda, ahol a nyugalomban, a csöndben elnémul minden külső küzdelem és zaj, ahol csak egy ige hallatszik: jöjjetek hozzám, kik fáradtak vagytok, én megennyhitelek benneteket. A Megváltónak ezt a szelid, jószágos, biztató szavát kellett belekiáltani a vivódó, küzködő világba. És megértettük és követjük. Róma szívében egy világ szenvedő szíve talált megnyugvást s a mai ünnepe fölemelve szemeinket Szent Péter utódjának fölséges alakjához, mély-séges hittel, rendületlen bizalommal érezzük és valljuk az örök igazságot:

Te Péter vagy s e kőszálon a poklok kapui sem vesznek erőt.

*

Hornig Károly veszprémi püspök kitüntetése. A hivatalos lap tegnapi számában a következő királyi kézirat jelent meg:

Kedves gróf Zichy!

Báró Hornig Károly belső titkos tanácsosom, veszprémi püspöknek Lipót rendem nagykeresztjét díjmentesen adományozom.

Kelt Budapesten, 1908. évi szeptember 15-én.

FERENC JÓZSEF s. k.

Zichy Aladár gróf s. k.

A vármegyék új beosztása. Az általános választójog törvényjavaslatról még telje-

sen biztosat senkisé tud, annál többet kombinálnak. Legújabbán a vármegyék új beosztásáról közölnek kimutatásokat. Ezek a közlemények azonban, mert nincsenek kommentárokkal kísérve legalább is megközelítik a valószínűséget, ha nem is a tisztaválót.

A megyék beosztása szerint az erdélyi részekben a mai tizenöt vármegye helyett, melyek közül négy magyar és tizenegy oláh többségű, az új beosztás szerint csak tizenhárom vármegye lenne: öt magyar, egy német és két oláh többségű.

Bennünket biharmegyeieket a következő részek érdekelnék, melyek igen fontosak úgy politikailag, mint a közigazgatás szempontjából. A beosztás most a magyarosodás szempontjából van még csak tekintve. E szerint a Tisza-Maros szögén Arad vármegyét lehet könnyen magyar többségűvé tenni, akként, hogy a nagyhalmágyi, borossebesi, borosjenői járást, valamint Talpas és Seprős községeket, a Bihar déli részéből alakítandó megyéhez kapcsoljuk, míg a csanádmezei battonyai és kovácsi járást Aradhoz csatoljuk. Ezzel a remán nemzetiségi törekvések évtizedes nehéz munkával kivívott pozíciója Arad megyében önmagától összeomlik és az Aradon fölhalmozott román gazdasági és kulturális erő szintén elsenyvedésre lesz kárhoztatv. Csanádmeze Torontál perjámosi és nagyszentmiklósi járásával lenne kárpótlendő, míg Torontál és Temes déli részéből Versec székhelyvel új megye alakítandó.

A Tisza balpartján Biharból, Arad megye főntebb említett északi részéből és Békésmegye szeghalmi járásából két nagy magyar vármegyét lehet alkotni, Szatmárból, Ugoesából és Szabolcs nyirbátori járásából szintén Szilágy megyét megfelelő kikerekítéssel szintén magyar többségűvé lehet tenni, úgy hogy a Tisza balpartján csak egy nem magyar többségű vármegye maradjon: Máramaros (viszonylagos rutén többség).

súlyosabb káromlásokat hallotta. Don Giuseppe meghorzadt. Am feladatától nem tántorodott el. Bár sajgott a szíve a tapasztalt istentelenségek miatt, mégis mind gyakrabban és gyakrabban kereste Tombolo népével az érintkezést. Eljárt a házaikba, résztvett a játékaikban, mulatságaikon. Es lassankint észrevette, hogy a tombolói durva, sőt visszataszító külseje alatt tulajdonképpen jószágos szív, áhitatos hívő lélek lakozik. Az utcán, társaságban káromlásra fakad, mert szenvedélyes és könnyen lobbanó a természete, de házában mindegyik ott őrizi és tiszteli a Szűzanya vagy Istenfia mécsesekkel körülvett képét. A tombolói ember nem szántóvető ember. Haem — kevés kivétellel — zavarosmarha-kereskedő. Életének nagyobb részét a jámbor négy lábuk között, idegen határokon, nyereszkedő vásárokon tölti. Az ilyen élet pedig nem nevel — esztétikusokat, hanem igenis: — tombolóikat.

Giuseppe, a mikor Tombolo felé közeledett, úgy remélte, hogy a község lakóiban a Szentírás szava szerint való igazi nyáját fog találni. Ellenben talált — ha nem is igazi, — de szemre s különösen fülre ijesztő — farkasokat. Am szemükbe nézett ezeknek is. Ha a parókia rengeteg tennivalójától egy órára elszakíthatta magát: sietve sietett a falu népe

Városi közügyek.

Uj hidak a Körözsön.

Nagyvárad város szépművészeti és közlekedési szakbizottsága tegnap délután tartott ülésében több fontos ügyben tanácskozott.

Ezek között volt a Széles-utcánál tervezett harmadik vashid építésének s kapcsolatosan a Szent László-hid leszerelésének és új hid építésének kérdése, amely különösen pénzügyi szempontból mélyebben érdekli a város közönségét. Az a terv, hogy a mostani Szent László-téri hidat leszereljék s átvigyük Széles-utcahoz, ahol az új hid középső részét szerelnék újra fel s két oldalon pillérekre kitoldanák. A Szent László-térnél pedig teljesen új hidat építenének.

A szakbizottság hat szóval öt ellen a leszerelés és új hid építése mellett döntött.

Szerintünk azonban ez nem felel meg sem a célnak, sem a város érdekeinek. Ezelőtt azt az érvt hozták fel a Szent László-téri hid újjal leendő kicserélése mellett, hogy a mostani hidra nem lehet lefektetni a villamos vasut második vágányát, mert gyenge a hid szerkezete.

Itt álljunk meg egy kissé.

Dacára, hogy tervpályázat is volt, alsó szerkezettel nem bírják megoldani a hidépítést, tehát ezután is lesz felső szerkezet. Szélesebb azonban az új hid sem lesz, pedig éppen a hid keskeny volta a legnagyobb baj.

Gyenge a hid. De hiszen akkor Széles-utcánál sem használható, mert ott még nagyobb lesz a forgalom. Ha pedig meg kell erősíteni, ugyanazon pénzből itt is meg lehet erősíteni s némileg diszítani, hogy csinosabb legyen.

A legnagyobb érv pedig a pénz. Ha a Szent László-téri hidat leszerelik s leviszik Széles-utcahoz, akkor a harmadik hid *hatvan ezer koronával kerül többé* mintha a harmadik hidat teljesen újonnan, függetlenül a Szent László-téri hid leszerelésétől és átvitelétől épi-

közé, érdeklődött bajai iránt s ha tehetné, segített is rajtuk. Nem szökött meg mulatozásairól sem, hanem jelenlétével meggátolta a féltelenkedést, a dévaj, elfajult beszédet. Kiváltképpen a fiatalokra ügyelt. A kártyázás, nyereszkedő kockavetés helyett testet edző játékokra serkentette őket. Es labdázásban, tekézésben önmaga nyújtotta a legjobb példát.

Mindez azonban csak külsőség volt. Az acélos izmu fiatalember buzgósa, a ki nemes hivatásának betöltésében nem ismer határokat. Lelkeket javító, sőt lelkeket megmentő igazi munkásságát az Ige hajlékában s az iskola termében végző lankadatlanul Sarto Giuseppe. Irástudatlan az olasz nép nagyobbik fele manapság is. Még inkább az volt hajdanában. Jobbról is, balról is fülébe jutott Giuseppének a hívek panasza; mennyi a kár, mennyi a zavar a miatt, hogy nem értenek a betűvetéshez, sem az olvasáshoz. Ha valahol baj van — gondolta don Giuseppe — ott segíteni kell. Ha valaki nem tud írni, nem tud olvasni, úgy azt meg kell tanítani az írásra, meg kell tanítani az olvasásra. Egy napon megpendítette a hívek előtt az eszmét: esti iskolát kell alapítani a felnőttek részére.

— Ki lesz a tanító?

— Don Giuseppe.

Fiúk! — Menjünk Klein Sándor és Vilmoshoz Fő-utca —
Leányok! üzeltébe vásárolni, kapunk ott minden felszerelést ami szükséges, hogy az iskolában rendes tanulók lehessünk. Iskola-
 tászkák 23, könyvszijkak 20, tentatartók 10, patent harisnyák 14, kötények 35, gallérok 5, ingek 70, kofferek 1 —, keték stb.
 Intézetek részére teljes felszerelések.

Érték fel. Azt hisszük, hogy a városi pénztár ez idő szerint ilyen megoldásába a hidak kérdésének nem mehet bele, mert százazreket nem adhat arra, hogy a forgalomra nézve csak olyan kellemetlen s legteljebb némi csekélylyel tetszetősebb új hidja legyen a Szent László-téren.

A szakbizottság ülésének lefolyásáról a következőket közöljük:

A v. velencei új hid.

Első sorban a Váradi Velencén tervbe vett új Körözs-híd ügyét tárgyalták.

A mérnöki hivatal két tervet készített. Az egyik kocsiközlekedésre alkalmas fahid, hat méter széles kocsiúttal s gyalogjáróval; a költségvetés 37117 korona; — a másik gyalog fahid, 2 méter széles és 17728 koronába kerülne. Mindkét híd 84 méter hosszú lenne.

A szakbizottság hosszabb vita után a kocsiközlekedési hidat ajánlja és pedig a templomter irányában, felépítésre.

A Szent László-téri és a 3. vashid.

Köszeghy József főmérnök referálta a kérdés előzményeit; ismertette a tervpályázatot, amely szerint sem lehetett a hidat úgy konstruálni, hogy alsó szerkezete legyen; két nyílású hidat pedig vizügyi viszonyok miatt nem lehet a Szent László-térnél építeni. A mostani hidon kettős vasuti vágányt nem lehet lefektetni, mert a hid szerkezete gyenge.

Vége a szakbizottság abban állapodott meg, hogy a Szent László-téri hid leszereltesék s ez vitessék át Széles-utcahoz a harmadik vashid középső része gyanánt s helyette a mérnöki hivatal eredeti tervei szerint egy nyílású, felső szerkezeti hid építtessék a Szent László-térhez.

- Mi lesz a tandij?
- Egy fogadalom.
- Mi lesz a fogadalom?

Hogy a ki abba az iskolába jár, az sem az utcán, sem otthon, sem mulatságban, sem vásáron, soha és sehol káromkodni többé nem fog.

Az alkut megkötötték. Attól fogva don Giuseppe ott töltötte estéit a tanulásra vágyó tombolóiak közt s vezetgette a kérges öklöket az abéce hajszálvonalainak utvesztőiben. Az első próba nemcsak ígért, de adott is sikert. És ez elegendő volt don Giuseppének arra, hogy azontul már minden percét hívei javának szentelje. Éjszakai nyugvása alig tett négy órát. Még télen is talpon találta már a hajnal: lámpása mellett tanult vagy prédikációkat fogalmazott. Önmagát sem testileg, sem lelkileg nem kímélte. Annál inkább felebarátait s egyházi teendőinek osztályosait. Ha látta, hogy hideg és nyirkos a levegő, nem keltette fel a harangozót; maga kondított a hajnali misére. A jó Constantini plébánost kissé erőszakkal, ha csak lehetett ágyban marasztotta. Ha pedig ez nem sikerült, úgy a sekrestyés helyett önmaga tett-vett szeretett főnöke oldala mellett.

Elvetette lassanként tehát don Giuseppe mindazt a sok nemes magvat, a melyet — saját lelkéből szedve mások javára összegyűjtögetett. S az elültetett magvakból gyönyörű hajások fakadtak. A tombolói ember, a ki — mint nálunk mondanák — hét vármegyében híres volt és felelmetes csavargó, pattogó káromlásairól; nemcsak belül, de külső forma szempontjából is alázatos, igazhíttű szolgája lett az Urnak. A gorombasággal együtt kiveszett az irástudatlanság is, sőt bizonyos szempontból első lett a szomszédos falvak között Tombolo.

Jókai-utca megnyitása.

A Jókai-utcai háztulajdonosok kérvényt intéztek a városhoz, hogy az ott levő üres telkeken keresztül nyissa meg a Zsák-utcat a város Szabadság-utcára. Az utcanyitás költségeihez 5000 koronával hozzájárulnak.

Némi vita után a szakbizottság kimondotta, hogy az utca kinyitását véleményezi, akként, hogy az ehhez szükséges területet az illető kérvényezők ingyen bocsássák a város rendelkezésére; a város pedig az u test elkészítését, a világítás és vízvezeték bevezetését vállalja magára.

A Körözs parttal — ismét befagyott.

Ezután a városház mellett tervezett Körözs parttal építésének kérdése került ismét a szakbizottság elé. A terveket a miniszter már jóváhagyta, de építeni még sem lehet ez évben, most már kifogytak az időből. A pályázatot kellene meghirdetni, de mire a kivitelre kerülhetne a sor, beáll a hideg idő s a beton megfagyva. Így az építés ez évről ismét elmarad. Kapcsolatosan szóba került az uszoda felállításának a kérdése.

A szakbizottság megkeresi a tanácsot, hogy a Körözs-parttal építését a jövő évben mielőbb kezdjék meg, amint csak a vizállás megengedi, nehogy a jövő évről is elmaradjon. Egyben utasították a mérnöki hivatalt, hogy az uszoda terveit még ez évben készítse el s terjessze be.

*

A vízvezetési szerelők részére szükséges épület helyéül a szakbizottság a Városligetben, a vasuti kutház mellett levő területet jelölte ki.

Utolsó tárgy volt a vasut állomás előtt levő árubódék áthelyezésének a kérdése. Régen gondot okoz már a hatóságnak, hogy ezeket a ronda alkotmányokat onnét elhelyezze s ezáltal a környék tisztaságát biztosíthassa.

A szakbizottság kiment a helyszínre s az árubódék helyéül a villamos vasut vágányai végén levő vassátor mellett a gyalogjárón jelölt ki helyet. A mérnöki hivatal elkészíti a bódék terveit, hogy azok bár egyszerűek, de mégis megfelelőek legyenek.

Tévedések a szeszadó-törvény végrehajtásánál.

Ismert dolog, hogy az új szeszadó-törvény folyó évi szeptember hó 1-én lépett életbe. A nagyváradi kir. pénzügyigazgatóság rendeletileg utasította ennél fogva az italmérőket, hogy a készletükben levő szeszt, az erre a célra kiadott nyomtatványokon szeptember hó 3 ig jelentse be.

A bejelentések tényleg meg is történtek. Ezeknek a bejelentéseknek alapján a pénzügyőrség megjelent minden italmérőnél, hogy meggyőződjön arról, vajjon a bejelentések egyeznek-e az igazsággal.

Az ilyen szemlének csekély kivétellel az lett a vége, hogy a pénzügyőrség tényleirást vett fel az italmérőknél holmi apró-cseprő szabálytalanságok miatt.

Az italmérők zaklatást láttak ebben a biróságoláshoz és miután tömegesen hallottuk őket panaszkodni, utána jártunk a dolognak és a következőket állapítottuk meg:

A törvény megengedi, hogy a bejelentés és a tényleg meglevő szesz között tiz százalék

eltérés legyen. Azonban a pénzügyőrség — úgy látszik — ezt nem tudja, mert ahol a legcsekélyebb eltérést találta, felvette a tényállást.

A bejelentési iven annyi a rovat és olyan értelmetlen, hogy egy fiskális is csak nehezen ismeri ki magát rajta. Nem csoda tehát, ha egy szatócs félreérti, vagy egyáltalán nem érti meg, és nem szabályszerűen tölti ki a bejelentési ivet, ami a pénzügyőrség szerint jövedéki kihágást képez és megint tényleirást vesz fel.

Mi teljesen helyeseljük, ha a pénzügyőrség a törvény szigora szerint jár el azonban a méltányosság elől nem lehet elzárkózni. Tekintetbe kell venni ugyanis azt, hogy új törvényről van szó, amelyre első sorban is ki kell oktatni a feleket, azonban csupán *botrány jutalék hajhászatból*, szépséghiba miatt tényálladékolni a feleket nem szabad.

Kérjük a pénzügyigazgatóságot, vizsgálja meg ezeket a panaszokat.

Krónika.

Szociálisták zavargása.

Tegnapelőtt este a székesfőváros valamennyi kerületében gyűlést tartottak a nemzetközi szociálisták, azután pedig mintegy 1500-an „véletlenül” összejöttek a volt népalinháznál, és ki lett adva a parancs: a „Népszavához”!

Az igazság az, hogy ez a tüntető felvonulás, továbbá a népgyűlés a „Népszava” szerkesztősége előtt a rendőrhatalóságnál bejelentve nem volt és így arra engedélyt nem is adhattak, nagyon természetesen találom tehát azt, ha a rendőrség ezt a menetet feloszlatta.

Arról lehet legfeljebb szó, hogy vajjon, a mód a melylyel a feloszlátás történt, törvényes-e? Helyes-e?

Erre a felelet igen egyszerű.

Én ismerem a rendőri tapintatot is, de ismerem a „békés szociálistákat is.” Nem is kell olyan tulságos ismeretség hozzá. A szociálisták erőszakos emberek, előttük csak a saját külön politikájuk a helyes, és hogy ezt elismertessék, és hogy képzelt hatalmukat megmutassák, nem rettennek vissza a vérengzéstől sem.

Tudjuk jól, hogy semmiféle politikai párt nem dolgozott olyan fegyverekkel mint a nemzetközi szociálisták. Ablakbeverés, üzlet és házerombolás, terror, fejbeverés, véres tüntetés. Ezek a nemzetközi szociálisták fegyverei, harci eszközei, amelylyel a közvéleményt akarják a politikájuk számára megnyerni.

Ha ők valahol gyűlést tartanak, csak szervezett elvtárs mehet oda, de ha bármely más politikai párt gyűlésezik, ők azt a fent jellemzett módon szétrobbantják. Ha önekik gyűlésezni tetszik késő este az utcán, olyan órában mikor már az emberek pihenni tértek az jogos az ő hitük szerint, és ha a rendőrség feloszlatta ezt a menetet, amelyre engedélyt nem kértek, de meg a késő esti órákban semmiféle hatóság nem is adhat, akkor ez brutalitás, önkény ázsiai állapot stb. stb.

Elismerem, hogy nem valami kedves állapot az mikor az ember hátán rendőrlovak próbálják ki patkójuk használhatóságát, vagy pedig a rendőr kardok kitűnő minőségét, de hát, kérem ne tessék alkalmat adni rá, ne tessék provokálni a rendőrség közbelépését.

Néhány nappal ezelőtt 30.000 katolikus ember ment a fészület után. Néhány agyalágyult ember oda kiáltott, hogy

Le a fészülettel!

És azok az emberek, akik ezt kiabálják azok kiabálnak most tüzet a rendőri brutalitásért?!

Szívesen elismerjük, hogy a menet szétoszlátásában volt brutalitás is, de hát igen valószínű, hogyha a rendőrség nem lép fel ilyen erővel — a rendőröket verték volna meg a szociálisták. **R.**

A csendőr és az ördög.

Igen érdekes eset történt a minap egy cigány-asszonnyal, aki arról volt nevezetes, hogy a kuruzslás mesterségében első ilyenmű szaktekinély. Egy levelet kapott ugyanis Baranyi György nevű csendőrtől, melyben az illető kéri az asszonyságot, hogy legyen olyan szives és küldjön neki egy kis ördögcsékét utánvét mellett, mert szüksége volna egyre.

Nagy töpröngésnek adta magát erre a mi cigányasszonnyunk. Örvendett, hogy ily nagy ur mint egy csendőr keresi őt fel, no meg az is igaz, hogy furdulta füstös oldalát a levél végén szóba hozott 3 forint is.

Hosszu fontolgatás után kifundálta a megoldást. Megírta a csendőrnek, hogy elküldi az ördögöt, de sajnálatára, mivel a kicsi elfogyott, csak nagyot küldhet. Azonban ez csak haszon lesz reá nézve, mert a nagy csak többet tud mint a kicsi. No meg az ár ugvis ígyis egy. De figyelmezteti a csendőrt, hogy a ládát, melyben az ördög utazik, ki ne nyissa, mert nagyon haragos és 2 nap múlva feltétlen küldje, vissza. S amint írta ugvis tett, elküldvén a ládát az állítólagos ördöggel.

Este volt már mikor a láda a laktanyára érkezett. Baranyai uram fogta a ládát, nézte innen, nézte onnan, emelte forgatta, de nem jött rá, hogyan kell az ördög urral érintkezni. Felszerette volna nyitni a ládát, de nem mertte, mert félt nagyon.

— No alszom egyet rája, majd holnap aztán végzek vele akár mi is lesz aztán.

Lefeküdt aludni, de nem tudott.

Éjfél tájban megszólalt halk alig hallhatóan egy hang a ládából. A szegény csendőrön kiütközött a verejték. Félve, remegve ment a láda közelébe s remegő hangon kérdezte:

— Ki az oda lent?

— In vagyok azs ördög.

Baranyai mellét verve ment közelebb és közelebb s a ládán levő krajcárnyi lyukon így susogott be:

— Kedves jó ördögöm tennél e nekem egy nagy szivességet a lelkiüdvöm ígéjében?

— Hogyne tennék már azs urnak.

— No hát kérlek változtasd át a komiszáriust vén asszonnyá; nagyon meghálálnám, mert tudod igen csunyán bánt el velem a minap.

— Mán megisz van!

Borzadva halgatta a csendőr az ördög szavait, bár furcsának tünt fel cigányos dialektusa, mi némi kételkedést szült lelkében.

— Nem merem elhinni — szölt — mert hát nem is láthatom a komiszáriust mivel hogy ninesen itthon.

— Itt van azs bizony a szobába, sak dobj bele a ládába egy öt koronást mindjárt kigyün innen.

Remegő kézzel eresztette a ládába a csendőr a kívánt pénzt és égnek meredt minden hajaszála, mikor kis idő múlva tényleg kinyílt a belülről bezárt láda, s egy csuf öreg cigány asszony dugta ki belőle a fejét. De csakhamar örömpírban égett az arca, eszébe jutván, hogy na most vissza fizeti azt a sok bántást, mit a komiszáriustól eddig túrnio kellett.

Elővette a szíjját s táncoltaini kezdte a komi-

száriusnak vélt cigány asszonyt, ki most látta be mily ügyetlen volt.

Mikor már nem bírta a keze a sok verést rugdálni kezdte az asszonyt. — A csendőrnek a fothálsport ebbeli buzgó üzése közben nyitott be a komiszárius szigorú areca. A szegény csendőr, ha maga az ördög jött se ijedt volna meg jobban. De nem is oktanul. Másnap ott ült a mi jó Baranyai urunk az ördögös cigány asszonnyal egyetemben a hűvösön s azt hisszük, hogy nem a szerelemről csevegnek sem pedig a legközelebbi ördög rendelésről.

Vés—.

Vakmerő utonállás az Ezredévi Emlék-téren.

Nagyvárad közbiztonságáról már oly sokszor írtunk, hogy szinte unalmas már. Feltártuk nagyon gyakran, hogy tulajdonképpen alig őrzik a közbiztonságot és hogy a közönség csaknem teljesen ki van szolgáltatva a különböző támadásoknak. Ennek a rossz közbiztonsági állapotnak nem a rendőrség az oka teljesen, mert nem elegendő a létszám. Így aztán az utcán akkor és ott ütik le az embert, — a Rákóczi-utat kivéve — amikor tetszik.

Tegnap éjjel is az Ezredévi Emlék-téren támadtak meg egy fiatal tisztviselőt s késekkel, botokkal összeszurva és verve magára hagytak az éjszakában. A tettesek elmenekültek s kilétüket a rendőrség még nem tudja.

A botrányos utcai támadásról tudósításunk a következő:

Bányai Lajos, a Gazdasági Iparbank hivatali tisztviselője és Reich Miksa joghallgató az Ezredévi Emlék téren igyekeztek hazafelé. Utjuk a nagyhid felé vezetett. Az Ezredévi Emlék téren mentek keresztül. A téren zavartalanul haladtak keresztül egészen a tér hid felőli részéig. Itt azonban egyszerre négy alak toppant eléjük s megakadályozták őket továbbhaladásukban.

A négy utonálló mindegyikénél bot és zsebkés volt. A két fiatalember aránytalannak tartotta az utonállókval való összeütközést s ezért Reich Miksa felszólította társát, hogy menjenek vissza. E felszólítást nyomban követte a tett s Reich elkezdett vissza futni. A garasos hid mellett kifáradva egy padra roskadt s ekkor vette észre, hogy csak egyedül fut s társa az utonállókval esett hatalmukba.

Bányai egyedül maradván még segítségért sem kiálthatott mikor a négy felfegyverkezett alak megtámadta s előbb a földre teperte. A földön a botokkal ütlegelni kezdték, sőt zsebkésekkel szurkálták a fejét. Mikor Bányai a sok ütés és vérvesztés következtében alétan roskadt össze az utonállók futásnak eredtek.

Bányai jó idő múlva tért magához s ekkor haza vánszorgott. Odahaza orvosi segílyt kellett igénybe vennie.

Különös, hogy a megtámadott fiatal embernek ugy pénztárcája, mint órája érintetlenül maradt, amiből arra lehet következtetni, hogy az egész dolog bosszu műve volt, amely azonban nem ő ellene irányult, hanem a tettesek összetévesztették az illetővel.

Az eset alkalmával még a közelben sem volt rendőr, aki megzavarhatta volna a tetteseket. A vakmerő utonállást most városzerte nagy felháborodással tárgyalják.

UJDONSÁGOK.

* **Biharmegyei közgyűlés.** Biharmegyei törvényhatósága tegnap fejezte be őszi közgyűlését a bizottsági tagoknak nagyon gyenge érdeklődése mellett. Kilenc órakor nyitotta meg Miskolczy Ferenc dr alispán az ülést. A tárgyalások folyamán a sablonos ügyek közül kiemelkedik a gyámpénztári pénzek elhelyezésének ügye, mely kisebb vitát idézett elő. A közgyűlés Telegdi József indítványára kimondotta, hogy 1909. évre négy és fél százalék mellett a Központi Hitelbankban helyezi el a pénzt. Dr Móricz Ernő megyei főorvosnak a tüdővész ellen való védekezés tárgyában tett javaslatát a közgyűlés tudomásul vette. A debreceni—nagyvárad vasúti hozzájárulás iránti kérelmét a vármegye nem teljesítette, mert nem rendelkezik kellő fedezettel. Ez ügyben felszóltak: Keszthelyi Zoltán, Ertsey Péter és Des Echerolles Kruspér Gilbert. Ertsey Péter javasolta, hogy a fontos közlekedési utvonal megvalósítására való tekintettel a megye kölcsönt vegyen fel, ezt a javaslatot azonban szintén elutasították. A közgyűlés kimondotta mégis, hogy teljes erkölcsi támogatást fog nyújtani s ezért felkéri Glace Antal főispánt, hogy küldöttséget vezessen a kereskedelmi miniszterhez, ahonnan államsegélyt kérjen. Ezután a községi ügyek tárgyalására került a sor, mely délután fél két óráig tartott, amikor a közgyűlés véget ért.

* **Pénztár-átadás a városnál.** Bordó Ferenc polgármester-helyettes tegnapelőtt vizsgálatot tartott Nagyvárad város főpénztáránál s mindent rendben talált. Papolczy Ferenc főpénztárnok megkezdte szabadságát s így a pénztárt íj Márkus János ellenőr vette át, aki a főpénztári teendők végzésével meg lett bízva a főpénztárnok távollétére. Az ellenőri teendőkkel pedig ez időre Budaházy Kálmán tb. alszámvevő jett megbízva.

* **Gör. keleti esperes választás Vaskóhn.** A vaskóhi görögkeleti egyház tegnap nap tartotta meg a megüresedett esperesi szék betöltésére n választást. A választásra már jó előre készültek a a kerületben s csaknem előre lehetett tudni, hogy Papp Dusan Azrean kerül ki győztesen. A választást Horváth Endre szentszéki ülnök vezette. Az esperesi hetyre két pályázó vette fel a harcot Papp Dusan Andream és Zsundrea Gyula lugosi lelkész. Délelőtt 11 órákor kezdődött a választás. Leszavaztak összesen 57 en s ezek közül 52-öt Papp Dusan 5-öt pedig Zsundrea kapott. A választás a legnagyobb rendben folyt le.

* **A szinkörépítés kölcsöne.** Nagyvárad városa a szinkör építésére 82.000 korona kölcsön felvételét határozta el, a helybeli pénzügyintézetekből. A belügyminiszter most leiratot intézett a városhoz, amelyben több észrevételt tesz a kölcsönre vonatkozólag. Így számszerű kimutatást kíván arra nézve, hogy a 82.000 korona után járó évi 6560 korona annuitást miként akarja a város törleszteni, mikor az állam által adandó szubvenció az első tíz évben csak évi 6000 korona s a második tíz évben lesz 7000 korona. A törlesztési percentre nem találja világosnak a miniszter a közgyűlési határozatot s ezért részletes törlesztésiterv felküldését kívánja.

* **A honvédek hazatérése.** A nagyvárad 4. honvéd gyalogezred legénysége a távol Dunántul már hetek óta fáradságos gyakorlaton vett részt. Mint értesülünk, honvédekink

derekasan megállták a helyüket a próba háborúban, a király előtt. A nagy gyakorlatok már véget értek s honvédeink holnap, szombaton érkeznek haza Nagyváradra.

* Hiányok a Szt. László kórházban.

A járványkórház minden nagyobb városban mint a modern szükségletnek megfelelő intézmény igen fontos szerve a közegészségügynek. Városunk nagy áldozattal létesítette, azonban nincs vele szerencséje. A régi felügyelő vezetése alatt a visszaélések botrányos mértékben felhalmozódtak benne. Most egy derék, kipróbált ember *Tóth Béla* került a kórházi adminisztráció élére s azóta mintaszerű rend van ezen humánus intézetben. A kórháznak azonban — orvosi műszóval élve — szervi hibája van. Több fogyatékos mutatózik a berendezés és felszerelésben. Kevés pláne a téli időben a betegszoba, vannak olyan helyiségek, melyekbe becsúszik a szél és a hideg, még az egészséges embernek is megárt. Azért a gondos felügyelő felelőssége tudatában felterjesztést tett a tanácshoz, hogy ezt a színforma épületrészt alakítsák át, illetve az ápoló szolga lakásából csináljanak új kórszobát. De a számvevőség rá mondta a non possumust erre az égető reformra. Pedig e nélkül a kórház nem felelhet meg nehéz hivatásának. Nincsenek továbbá rendes ürszékek, a kórházban, sőt annyira kezdőlegések, hogy az ürszék vállalkozó által ki sem takaríthatók, hanem csak házilag s persze nem tökéletesen. Ez igazán veszélyes és komikus is egyszerre. Tanácsunk hiába inangurál új rendet a járványkórháznál, ha erre a célra újabb áldozatot nem hoz, ez intézmény hírért, sőt az eddig hozott áldozatokat is kockáztatja. Jó lenne tekintetben nem a számvevőségnek, hanem a főorvosnak véleményét akceptálni, mielőtt nagyobb baj adja elő magát.

* **Az adókvetés befejezése.** Nagyvárad város adókvető bizottsága már hónapok óta buzgólkodik a III-ad oszt. kereseti adók és a nyilvános számadásra kötelezett vállalatok adójának kvetésén. Holnap, szombaton valószínűleg befejezi a bizottság működését.

* **Elfogott vasuti tolvaj.** Geiringer Jenő biharudvari-i földbirtokos kárára elkövetett lopásra vonatkozólag a rendőrség a nyomozás folytatja s ennek eddigi eredményéről a következőkben számolunk be. A tett elkövetése napján, azaz 15-én elfogott Miski István a rendőrségen beismerte, hogy a lopást két társával egyetemben követte el, ő és Grósz Miksa zradai pincér, valamint egy Juon nevű harmadik társuk a mondott napon a nagyállomáson várakoztak a Kolozsvár felől jövő gyorsvonatra. Mikor ez beérkezett az állomásra, mindhárman felugrottak egy II. osztályu szakaszba s itt Grósz kilopta az 1400 koronát tartalmazó társzényt Geiringer zsebéből. Grósz és Juon ezután a vonat tulsó oldalán kiszállottak, Miski pedig Ősiig utazott. Itt leszállt s visszajött Nagyváradra. Egyenesen Szacsavay-u. 54. sz. a. levő lakására sietett s itt nővérétől megtudta, hogy két ismeretlen ember kereste őt időközben és 240 korona pénzt hagytak hátra részére. Miski ezután átöltözött és társai keresésére indult a városba. Barátait nem találta s mikor hazafelé ment, az egyik nyomozó ellenőr elfogta és beiskerte. Vallomása alapján a rendőrség házkutatást tartott és a 240 koronát megtalálta. Miután Grósz és Juon Nagyváradról eltávoztak s vagy Debrecenbe, vagy Aradra mentek s miután a rendőrség nem csupán kilétüket és pontos személyleírásukat, hanem még az ellopott

bankjegyek sorszámaint is tudja, megtette a legszélesebb körű intézkedéseket, arra nézve, hogy a másik két tettesis mielőbb hurokra kerüljön.

A siker titka. A ki még egy év előtt benézett a „Pannonia“ éttermébe, azt meglepte ezen igazán fényes és kényelmet nyújtó helyiség gyér látogatottsága. Ma pedig városunk legkedveltebb és leglátogatottabb vendéglője a „Pannonia“ étterem. Czipóth Ferenc, az előző keny tulajdonosnak már híressé vált előkelő konyhája, elsőrendű tiszta italai és a figyelmes és gyors kiszolgálás hódították meg a közönséget oly gyorsan, mert a népszerű vendéglős igyekezete, a jóból a legjobbat nyújtani.

Az őszi gyakorlatról hazaérkezett házivezető teljes vonós zenekara vasárnap, f. hó 20-án ismét megkezdte az oly közkedvelté vált délelőtti hangversenyek sorozatát. Természetesen minden következő vasár- és ünnepnapon lesz délelőtti katonazene.

* **Női-ruha kiállítás** van állandóan *Weber Testvérek* üzletben a Bérier téren. A legújabb párisi modellek az őszi időnyre már megérkeztek és az üzletben vételkényszer nélkül megtekinthetők. A cég mai hirdetésére felhívjuk olvasóink szives figyelmét.

* **Tátray Gusztáv** Rákóczi uti üzletében a kézimunkák valóságos műremekai láthatók. Fontos ezt tudni a szülőknél az iskola évad elején, annál inkább, mert a cég áruraktára vétel kényszer nélkül is megtekinthetők.

* **Náci bácsi mozija.** Van szerencsém a n. é. közönséget értesíteni, hogy sikerült egy elsőrendű Párisi mozgófényképgyárral összeköttetésbe lépni. És így azon helyzetben vagyok, hogy vendégeimet a legjobb műsorral szórakoztassam. Kedvező időben az árnyas kert helyiségben, kedvezőtlen időben a nagyteremben. fognak tartani minden nap az előadások. A n. é. közönség rendelkezésére állandóan friss csapolású Dréher-sör, tisztán kezelt borok, kitűnő konyha, figyelmes kiszolgálás. A műsor minden három napban teljesen új.

* **Magyar daltársulat a »Korona«-kávéházban.** Ma és mindennap esténként egy 12 férfi és női tagokból álló, jól szervezett daltársulat tamburazene kísérettel naponta változatos műsorral hangversenyez. Kezdté este 9 órakor. Belépti-díj nincs. Egész éjjeli nyitva. Szives pártfogást kér kiváló tisztelettel *Klein Lajos* kávé.

* **Kellemes szórakozás.** *Fülöp István* az Európa szálloda tulajdonosa kellemes meglepetésben részesíti vendégeit. Nap-nap után s esténként mozgó fényképes előadásokat tart, szép időben gyönyörű. Nagyváradon csaknem egyedül álló kertjében, kedvezőtlen idő esetén pedig a tágas étteremben. Hetenként háromszor újváltozatos műsor. Nagyszerű magyar konyha. *Saját termésű borok* és állandóan finom csapolású *Dréher sör.* Belépti-díj nincs. A zenét *Pócsi Laci* hírneves zenekara szolgáltatja.

Legújabb őszi kalapok és férfi divat újdonságok megérkeztek **ROTH M. UTODANÁ** l.

Reichard gyermek czipői a legjobbak. ::

Elfogott országos betörő.

Országszerte körözött szélhámost és vakmerő betörőt fogtak el tegnapielőtt Hajduházi községben. Az elfogott betörőt Elek Gábornak hívják, akít úgy a debreceni, mint a nagyvárad királyi ügyészség már régóta szerte az országban köröz.

Az utóbbi időben Hajdu- és Biharmegyében egyre-másra történtek betörések, amelyek legtöbbjét a betörő, vakmerőséggel úgy követte el, hogy a ház falát aláasta. Így többek között Konyáron, Derecskén, Nagyváradon, Vámospércsen, Tégláson, Hadházon stb. közeli

községekben és mindenütt igen érzékeny károkat okozott. A csendőrségek gyanuja valamennyi betörésnél a már többszörösen büntetett Elek Gáborra irányult és ebben az irányban folytatták a nyomozást. A nagyvárad és debreceni királyi ügyészségnek a följelentések alapján országosan köröztek Elek Gábert, akinek személyleírása több rendőrségi lapban meg is jelent.

A nyomozás és körözés azonban vasárnapig eredménytelen volt, míg végre vasárnap délután Hajduházon özv. Goldstein Péterné oltani korcsmárosnő az olvasott személyleírás folytán Elek Gábert felismerte és értesítette a rendőrséget, amely elfogta és a csendőrségnek átadta.

Elek Gábor elfogatása igen érdekes körülmények között történt. Vasárnap délután egy kissé züllötten öltözött fiatal ember tért be özv. Goldstein Péterné korcsmájába és egy üveg bort rendelt. A korcsmárosnő átadta a kért bort, amit lassanként fogyasztott az idegen fiatal ember. A korcsmárosnő, midőn a fiatal embert jobban megnézte, hirtelen az a gyanuja támadt, hogy Elek Gábor ül korcsmájában, miután személyleírását olvasta.

Nyomban átküldött a közeli községhezárú rendőrökért és megüzente gyanuját. A községhezárú Csapó Sándor és Csősz András rendőrök mentek a korcsmába, a honnan már ekkorára a gyanus távozni készült.

Csapó Sándor rendőr vallatára fogta a már ő általa is felismert idegent.

— Magyar János cselédmunkás vagyok — akarta magát igazolni a fiatal ember, de a rendőr szemébe vágta:

— Maga Elek Gábor és a törvényszék nevében foglyom.

Erre megtört és bevallotta, hogy ő tényleg Elek Gábor. A két rendőr pedig bekísérte a községhezárú, ahonnan a csendőrségre vitték és letartóztatták.

Elek Gábor a csendőrségen minden eddigi betörését beismerte. Beismerte többek között, hogy az elmúlt héten özv. Goldstein Péternénél történt betörést is ő követte el. Dicsekedve mondta továbbá, hogy ő már tizenkét és fél évet ült összesen fegyházban és nem bánja, ha az újabb betörései mindegyikéért egy-egy évi fegyházat kap is. Megmotozásakor táskájában pár fillért és egy vésőt találtak, amelylyel a betöréseket szokta elkövetni.

Elek Gábert a csendőrök tegnap vasra verve kísérték Nagyváradra.

SZINHÁZ.

Heti műsor:

Péntek: Csodagyermek.
Szombat: Vig özvegy.
Vasárnap: délután Berger Zsiga, este: Naf-talin.

Takács Mihály.

A magyar énekművészet megeremlítője és nagymestere; *Takács Mihály*, az operaház első baritonistája ma üli művészi pályájának huszonegy éves jubileumát. Negyedszázada már, hogy a m. kir. operaház kötelékében van. Körötte fel-tűntek és letűntek már csillagok, sokan idegenbe vándoroltak, csak ő tartott ki rendületlenül a maga helyén, mint az operaház legerősebb oszlopa. Művészetének méltatására kevés e hely, de hiszen megismerte őt e negyedszázad alatt Magyarország egész közönsége. Nekünk nagyváradiaknak különösen együtt kell ünne-

peleünk a kiváló művészettel, mert az itteni papnövevények volt növendéke, mielőtt művészi pályára lépett volna. Kiképeztetéséről is a váradai káptalan egyik áldozatkész később püspökké lett tagja gondoskodott.

Ad multos annos!

Szultán. Verő örökké ifju, szép zenéjü operentjét, a »Szultán«-t ujtotta fel tegnap a szintársulat. **Osszevágó.** szép előadást produkáltak s mind-nki olyan jó kedvvel játszott és énekelt, mintha legalább is zsufolva lett volna a tabódá. **Károlyi** Leona asszony méltóság-teljes, pompás megjelenésü szultán volt s plastikus játéka, szép éneke igazán a lehető legmegfelelőbb volt ebben a szinte neki teremtett szerepben. Kivüle **Diósy** Nusinak volt jelenés sikere, kinek kellemes egyénisége, tiszta, terjedelmes hangja **Roxelán** bájos szerepében pompásan érvényesült.

Színházi bérletnyitás óta az igazgatói irodát teljesen megostromolja a publikum. Tegnap lejárt a terminusa annak, amíg a tavalyi bérletk igényt tarthattak helyeikre. Mától kezdve az üresen maradt páholyokat és földszinti üléseket a jelentkezőknek tetszés szerint is adják. Ugyancsak bérletni lehet a vasárnapi előadásokra is.

ÁVIRATOK.

Apponyi az interparlamentáris konferencián.

Berlin, szept. 17. A mai interparlamentáris konferencián az ülés megnyitása után Apponyi Albert francia nyelven mondta el az elhunyt alapító emléke feletti beszédét. A beszéd általános tetszéssel találkozott s Apponyit nagy óvációkban részesítették. Az ülés folyamán **Polit** horvát képviselő a horvát érdekekről akart szólni, azonaan az elnök kijelentette, hogy horvát képviselő nem lehet tagja a konferenciának.

A veszprémi nagygyakorlatok.

Budapest, szept. 17. A nagygyakorlatok holnap befejezést nyernek. Holnap fog megtörténni a döntő ütközet, mely után meg lesz a lefúvás s a katonaság hazavonul. Ma a király **Ferdinánd** mint hadvezér felkérésére megsejmelte a gyakorlatokat. A trónörökös a 13-ik hadtesnek Veszprém felé való közeledését ajánlotta a király figyelmébe. Az uralkodó igen sokáig gyönyörködött az érdekes játék felett.

Sluha Pálné gyilkosa.

Budapest, szeptember 17. Az egész Budapesten közismert szépségü **Sluha Pálné** tragikus halála ügyében ma a vizsgálóbíró maga elé idézte **Polgár Resch** Ödön orvost. Az orvos azzal van gyanúsítva, hogy ő is segédkezett a százados-nénál a tiltott operációban, mely az asszony halálát idézte elő.

Zsaroló bankár.

Budapest, szeptember 17. Makai László ma feljelentést tett zsarolás és uzsora miatt egy lipótvárosi bankár ellen. Ugyancsak hasonló alapon tett feljelentést egy bankbizottság ellen is, mely már igen sok embert juttatott a tönk szélére. A feljelentés folytán szenzációs részletek kerülnek felszínre.

Kolera Oroszországban

Pétervár, szeptember 17. A kolera már most az összes városrészekben terjed. A legutóbbi 24 óra alatt 70-en haltak el kolerában. A **Vörös kereszt-kórház** egyesülete 100.000 rubelt ajánlott föl csarnokok föllállítására, amelyekben szegény embereknek ingyen fognak teát adni.

A bolgárok függetlensége.

Konstantinápoly, szept. 17. Egy itteni **Esti Lapnak** azt jelentik Szóliából, hogy a bolgárok legközelebb proklamálni fogják függetlenségüket és **Ferdinánd** fejedelmet királynak fogják kikiáltani.

Igazságszolgáltatás.

Egy hó — egy karért.

Brunyó József bérletben birt egy vízi malomot **Verrár** községben. A vízi malom nagy kezeke azonban nem volt elkerítve, amint az elő van írva. Ennek tulajdonítható azután, hogy egy 7 éves gyermek **Péter** György a malomkerékhez férközött, a kerék elkapta és jobb karját elszakította. A nagyvárad kir. törvényszék mint büntető-bíróság gondatlanságból okozott súlyos testi sértés büntetést látta fennforogni és ezért a 92. § alkalmazásával 1 havi fogságra ítélte a vádlottat.

Az ítélet jogerős.

REGÉNYCSARNOK.

A P É N Z.

Írta: C. V.

(Folytatás.)

21

Amannak csak testének nehéz súlyával kell vala a fiatal leányra ereszkednie, hogy ezt elúporja, de a rettentő **Cerberus** mindenek előtt **Vilma** másik karát akarta hatalmába keríteni.

A leány telhetőleg ügyesen védte ama kezét, mely ha bilincsbe kerül, el van veszve.

Ekkor a gonosz nő más eszközhöz folyamodta, kitépett egy egész csomót **Vilma** dus hajzatából s ezt sem elégtelve meg, most rettentő öklével készült a fiatal leányt mellbe lökni.

Vilma érezte, hogy amaz öklől sulva leveri s e válságos percben, összeszedve minden erejét s bátorságát, hóhéraját kezével szájba lökte.

A vastag nő megtántorodott s eleresztte egy percre ama kezét, mely görcsösen szorítá a kulcsot s a fiatal leány felhasználva most az alkalmat, futva sietett ki a szobából.

Minden attól függ, ha lesz-e annyi ideje, hogy a kaput fölszárja.

A vastag asszony magához tér, s mint egy hiéna prédája után szalad.

Vilma a kapuhoz ért, a kulcsot a zárba illeszté már, **Léni** nyomában, csak egy lépésnyi távolságra tőle, de e végzetes lépésnyi távolság épen elég arra, hogy **Vilma** a kapun kilépjen s mihelyt ezen kilépett, mentve volt; mert ha üldözője éjjeli pongyolában netalán követni akarta volna is, lomha, nehéz testével a fiatal leányt utól nem érheti.

A torony óra három negyedet kongatott, midőn **Vilma** elhagyta a házat. S a néptelen utcákon, az éj ködében most egy nő szalad elszánt bátor szívvvel, s mégis csüggedezve, ha nem készt e még el . . .

Midőn a **Hársfa-utca**ba ért, hanyatlani érzí

erejét; a pihenésre ideje nem maradt, s ha nem pihen, sürgős utját folytatni képtelen; szemét káprázat fogta el, szaggató fájdalomak tüdejét; de ugyan e percben atellenben egy házat pillant meg, a ház kapuja fölött valami fénylik, s a ház felé, mintha egy árny közelednék . . . Sejtelmében nem csalakozott, **Andorra** ismert. **Andor** alig néhány lépésnyi távolságra van már a kaputól — **Vilma** sikoltani akart, de a futás közben kiszáradt gége szervek megtagadják a szolgálatot! . . . maradt tán még annyi ereje, hogy néhány gyors lépést tegyen, hisz a haldoklót is fölvillanyozhatja egy rövid percre a lelki akarat ereje.

Vilma és a rendőr egy időben érnek a végzetes kapuhoz, de **Vilma** nyomja le előbb a kilincset, a gyöngye fonál szakad, s a hegyes kés egész súlyával a fiatal hölgy keblébe fúródik.

Piros vér bugygyant föl a lerokadó seb helyéből.

— Mi az? kiált föl **Andor** rémülten.

Vilma kihozta a véres kést kebléből, s leirhatatlan nyájas mosolylyal a rendőr felé nyujtva, rebegé:

— Most már bekísérhet ön! . . .

E három szóban oly mély értelmű szemrehányás volt, s a véres kés fölmutatója oly fényesen igazolta, mi a rendőr multkori tenyegetésében mélyen fájó lehetett a szegény leányra nézve, ki érte élt és halt . . .

A rendőr a nélkül, hogy magát jóformán tájékozhatta volna, az illető miként sebesült meg, illetőde ápolás alá akarta venni a nőt, ez beszélni akart, de a sebből patakzó vér ellankasztotta: félig kimerülten érkezett volt a kapuhoz, most fogyni érzé életerejét s egy vég-sóhajjal kiadta lelkét.

(Folyt. köv.)

KÖZGAZDASÁG.

Ertéktőzsde.

— Délután 4 órakor. —

Budapest, szept. 17.

Osztrák hitelrészvény	—	—	631.25
Magyar hitelrészvény	—	—	748.—
Leszámitoló bank	—	—	743.75
Rimamurányi	—	—	561.50
Osztrák-m. államvasuti részv.	—	—	692.25
Közuti vasut	—	—	552.—
Városi villamos vasut	—	—	269.—

A gabonatőzsde határidői

— Délután 4 órakor. —

Budapest, szept. 17.

Buza május	50 kilogrammonként	11.60
Buza okt.	—	10.38
Rozs okt.	—	8.96
Zab májusra	—	—
Zab okt.	—	7.04
Tengeri máj. 1908.	—	6.35
Tengeri jul.	—	6.69

Hivatalos árfolyamok.

A budapesti áru- és értéktőzsde 1908. szept. 17.

Magyar arany járadék 4 száz.	—	—	111.50
Magyar koronajáradék 4 száz.	—	—	93.25
Magyar koronajáradék	—	—	82.75
Magyar földteherment. kötvény 4. sz.	—	—	93.50
Horvát-szlavon földteherment. kötvény	—	—	94.50
Magyar nyereséjü sorsjegy kölcsön	—	—	186.—
Tisza-szab. és szegedi sorsjegy kölcsön	—	—	145.—
Osztrák járadék papírban	—	—	97.25
Osztrák járadék ezüstben	—	—	99.—
Osztrák járadék aranyban	—	—	116.50
Osztrák korona járadék	—	—	97.50
1860. osztr. államsorsjegyek	—	—	150.25

A szerkesztésért felelős
Dr. VUCSKICS GYULA.

Természetes alkólikus

KRONDORF
SAVANYÚVÍZkiváló nyálkaoldó és húgyhajtó gyógyhatású
Különlegesség gége, gyomor, vese, hólyag
tüdő, rekedtség, köhögés
köszvény és bélbetegségeknel.
Bor és Pezsgőhöz legjobb ital. xx 307. 1-50**Tanuló fizetéssel felvétetik!**

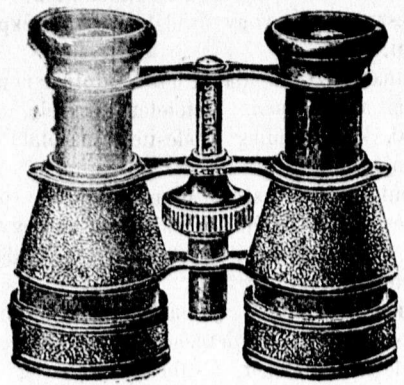
Cim a kiadóban.

Gőzmosóda vegytisztítógyár

Nagyvárad, Gilányi-utca.

Mos, vasal s vegyileg tisztítMindennemű fehérneműek
mosását a legnagyobb pontos-
sággal eszközöljük. — A vegyi
tisztítókban női és férfi ruhák,
blousok, függönyök, szőnyegek a
legsakszerűbben lesznek elkészítve.**A ruhák el- és hazaszállítását saját
koosijainkkal eszközöljük**

Vidéki és városi telefon szám 398.

Megfelelő szemüvegek orcsipte-
tők, francia színházi látcsövek, ki-
próbált hőmérők, mérnöki műsze-
rek nagy választékban kaphatók**Klein Húgó**látészernél Nagyvárad, Rákóczi-út (Or-
solya zárda.)Javítások rögtön eszközöltetnek!
Saját műhely!

Nagyvárad város rendőrkapitányi hivatalától.

16348—1908. szám.

Árverési hirdetmény.Nagyvárad város rendőrkapitányi hivatala, —
mint első fokú iparhatóság közhírré teszi, hogy az
Spirá Mór Nagy Sándor-u. zálogkölesön üzletében a
lejárt és meg nem hosszabbított, illetve ki nem
váltott zálogtárgyak folyó évi szeptember hó 30 ik
napján reggel fél 9 órakor kezdődő nyilvános ár-
verésen elfognak adatni.Ezen árverésről az érdekelt elzalogosítók oly
figyelmeztetéssel értesítetnek, hogy az árverés alá
kerülő tárgyak tételszámai a rendőrkapitányi hiva-
tal hirdetési tábláján, valamint a zálogüzletben ki-
függesztett jegyzékből megtudhatók.

Nagyvárad, 1908. szeptember 9.

Gerő,
r. főkapitány.**Tüzifát**legelősből napi áron házhoz
szállítanak**Weiszberger és Társa**
tüzifa kereskedők.Megrendelő iroda: **Stein Lajos**
Nagyvárad, Fő-utca Nyíri ház

Fatelepe: Várad-Velence. — Telefon: 688.

Erdő-eladás.A nagyvárad i. sz. főt. Káptalan tu-
lajdonát képező, alább felsorolt erdő-
vágások összes földfeletti fatömege, mely
tulnyomó részben »tölgy épületi« fából
áll, zárt ajánlatok útján eladatik, és
pedig:

- 1., a 36 kat. holdas »méhesi« vágás
Gyapju község határában,
- 2., a 11 kat. holdas »ábriházi« vágás
Csehi község határában,
- 3., a 27 kat. holdas »hegy-köz-ujlaki«
vágás és
4. a 11 kat. holdas »urszádi« vágás
fatömegei, melyek kívánatra a természet-
ben kimutattatnak.

A kellően lepecsételt és 10 százalék
bánapénzzel felszerelt ajánlatok legké-
sőbbben f. évi október hó 19-ik napján
d. e. 10 óráig hozzám benyújtandók.A részletes eladási feltételek az eladó
uradalom erdőhivatalánál (Nagyvárad,
Sal Ferenc-utca 4. sz.) beszerezhetők.Nagyvárad, 1908. évi szeptember hó
12-én.Papp Imre,
főtiszt.Kész gyászruhák
raktáron.Női kosztümök és
blousok.**Wéber Testvérek**

kész női és gyermek ruha áruhaza Nagyváradon.

Rákóczi-ut Bemer-tér sarkán.

Nagyvárad és Biharmegye legnagyobb kész női
és gyermekruha áruhaza **Wéber Testvérek.****NAGY VÁLASZTÉK!**Kész leányka ruhák és kabátkák, kész
női pongyolák, aljak és fehérneműek olcsó
bevásárlási forrás.

TELEFON 684.

Wéber Testvérek
Bemer-tér.Megrendelések 2 nap
alatt készülnek.Mérték utáni megren-
delések elfogadtatnak.

Nyomatott a Szent László-nyomdában, Nagyváradon.